

MONIPUOLINEN JA ELINVOIMAINEN ERIKOISKAUPPA ON KOKO YHTEISKUNNAN ETU

Erikoiskaupan tavoiteohjelmat vaalikaudelle 2023–2027

JOHDANTO

Erikoiskauppa on harvinaisen kiinnostava kaupan ala. Tiedän sen siitä, että olen ollut töissä erikoiskaupassa koko työurani. Minun ja erikoiskaupan yhteiselle matkalle on mahtunut koko kauppa: olen ollut mukana valmistavasta teollisuudesta vähittäiskauppaan. Välissä on ollut maahantuontia ja tukkukauppaa, ostamista sekä myymistä kotimaassa ja yli mannerden. Kaikissa eri tehtävissä olen ollut etsimässä asiakkaita ja yrittänyt ymmärtää asiakkaiden tarpeita. Olen hakenut kannattavaa kasvua ja löytänyt itseni purkamasta kaupan esteitä.

Kun kilometrejä kertyi tarpeeksi ja tuli mahdollisuus päästä tekemään töitä koko alan eteen, tartuin tarjoukseen. Koska näin pääsin tarkastelemaan Suomessa toimivaa monipuolista erikoiskauppaa kokonaan uudesta näkökulmasta.

Ja nyt haluaisin kertoa koko erikoiskaupan tulevaisuudesta ja näkymistä. Erikoiskauppaa muuttaa ratkaisevasti digitalisaatio ja asiakkaiden kulutuskäyttäytyminen, tarpeet ja arvostukset. Teille arvoisat päättäjät, meillä erikoiskaupan väellä on tärkeä viesti: Suomessa toimiva erikoiskauppa pitää osaltaan talouden rattaat pyörimässä, luo hyvinvointia ja tarjoaa monipuolista ja mielekästä työtä. Mutta sitä varten tarvitsemme reilut pelisäännöt kaikille toimijoille ja sellaisen Suomen, joka innostaa erikoiskauppiaita investoimaan ja kasvamaan.

Tarkemmat esimerkit ja erikoiskaupan toiveet löytyvät tästä tavoiteohjelmasta, johon olemme koonneet Erikoiskaupan liiton sekä sen toimialayhdistysten tavoitteita.

Pidetään yhdessä erikoiskaupat Suomessa!

Ulla Pöllänen
Toimitusjohtaja
Erikoiskaupan liitto ETU ry

Erikoiskaupan vaalitavoiteohjelmat julkaistiin 23.11.2022.

Sisällysluettelo

Johdanto.....	2
Monipuolinen ja elinvoimainen erikoiskauppa luo työpaikkoja ja hyvinvointia – Erikoiskaupan liiton vaalitavoitteet	5
Erikoiskaupan haasteet	6
Yrittämiseen ja työllistämiseen kannustava verotus.....	6
Kasvun mahdollistava tasapuolinen toimintaympäristö.....	8
Tulevaisuus ja innovaatiot.....	9
Toimivat työmarkkinat	10
Suomi tarvitsee elinvoimaista kirjakauppaa – Kirjakauppaliitto ry:n vaalitavoitteet	11
Kirjojen arvonlisäveron poistaminen	11
Virikesetelin käytön laajentaminen koskemaan myös kirjallisuutta.....	12
Oppimissetelin käyttöönotto oppimateriaalihankintoihin.....	12
Talous ja terveys kulkevat käsi kädessä – Lääketeollisuus ry:n vaalitavoitteet	13
1. Kestävä talous edellyttää terveyttä ja hyvinvointia – lääkehoitoihin panostaminen kannattaa ..	13
2. Osaaminen ja innovaatiot ovat Suomen kasvun avaimia.....	14
3. Arjen turvallisuus korostuu epävakaassa maailmantilanteessa.....	14
Muoti- ja urheilukauppa ry:n vaalitavoitteet	16
Lastenvaatteiden ja -jalkineiden arvonlisäveron alentaminen	16
Pyörien arvonlisäverokannan alentaminen	17
Kulttuuri- ja liikuntasetelien käyttöalan laajentaminen.....	17
Ikääntyvä väestö tarvitsee oikea-aikaista ja laadukasta silmäterveydenhuoltoa – Näkeminen ja silmäterveys NÄE ry:n vaalitavoitteet	20
Laitetaan silmäterveydenhuollon kustannusten kasvu kuriin.....	20
Varmistetaan hoitoon pääsy ja henkilöstön riittävyys.....	21
Uudistetaan lääkejakelua tasapuoliseksi	21
RASI ry:n eduskuntavaalivaikuttamisen teemat	22
Korjaaminen ja rakennusten energiatehokkuuden parantaminen.....	22
Rakentamisen sujuvoittaminen; MRL Maankäytön- ja rakentamisen laki.....	22
Asunto-osakeyhtiöiden velkatakumekanismi käyttökelpoiseksi	23
Sailab – MedTech Finland ry:n hallitusohjelmataavoitteet 2023—2027.....	24
STM terveysteknologian sääntelyn ja viranomaistoiminnan vastuu- ja koordinaatioministeriöksi .	24
STM:n ohjaama terveysteknologiastategia auttaa vastaamaan Suomen viheliäisiin haasteisiin....	24
Terveyskaupat edistämässä terveellisiä elämäntapoja ja luomassa hyvinvointia suomeen - Suomen Terveystuotekauppioiden Liiton eduskuntavaaliteemat.....	26

Tasapuolisten kilpailuolosuhteiden toteutuminen	26
Byrokratian purku ja yrittäjien hallinnollisen taakan vähentäminen.....	26
Lääkelainalaisten kasviperäisten valmisteiden aseman parantaminen	27
Terveysten edistäminen on moniammatillista yhteistyötä	27

MONIPUOLINEN JA ELINVOIMAINEN ERIKOISKAUPPA LUO TYÖPAIKKOJA JA HYVINVOINTIA – ERIKOISKAUPAN LIITON VAALITAVOITTEET

Kaupan ala luo hyvinvointia. Yksittäisenä toimialana kauppa on Suomen suurin työllistäjä 270 000 työllisellä. Välillisesti kauppa työllistää arviolta 450 000 suomalaista*. Elinvoimainen ja kilpailukykyinen kaupan ala luo uusia työpaikkoja ja mahdollistaa uusien yritysten synnyn. Uudet työpaikat ja suomalaisten toivomat uudet palvelumuodot syntyvät laaja-alaisen ja elinvoimaisen erikoiskaupan parissa.

Erikoiskauppa pitää sisällään vähittäiskaupan yritykset, jotka myyvät kulutustavaroita, poissulkien päivittäistavara- ja tavaratalot. Erikoiskauppoja ovat muun muassa vaate- ja kenkäkaupat, kirjakaupat, kodintekniikkakaupat, optisen alan kaupat, rauta- ja sisustuskaupat, terveystuotekaupat ja muut tiettyjen tuotteiden ja niihin liittyvien palveluiden myyntiin erikoistuneet vähittäiskaupat. Suurin osa kaupan alan yrityksistä on pieniä tai keskisuuria yrityksiä.

Suomessa toimivat erikoiskaupan yritykset ovat merkittävä työllistäjä ja hyvinvoinnin tuoja. Suuri osa kaikesta kaupasta on erikoiskauppaa ja se työllistää merkittävän määrän suomalaisia. Pelkästään Erikoiskaupan liitto Etu ry:n kolmentoista toimialayhdistyksen jäsenyritykset työllistävät noin 41 000 ihmistä, ja niiden liikevaihto oli vuonna 2020 yli 16 miljardia euroa. Liittoon kuuluu yllä mainittujen toimialojen lisäksi lääketeollisuuden ja eri alojen tukkukaupan toimijoita. Erikoiskaupan liiton tärkein tehtävä on luoda hyvät ja tasapuoliset toimintaolosuhteet erikoiskaupan kaupoille ja palveluille.

Erikoiskauppa ja koko kaupan ala lukuina

Erikoiskaupan liitto Etu

- Jäsenyritysten liikevaihto 16 mrd €
- 13 toimialaa
- 900 yritystä
- 3 000 toimipistettä
- 41 000 työllistä

Kaupan ala

- Liikevaihto 118 mrd € (2020)
- Vähittäiskaupan osuus 39,8 mrd €
- Erikoiskaupan osuus vähittäiskaupasta 53 %
- 270 000 työllistä

Lähde: Tilastokeskus, työvoimatutkimus 2021 ja Tilastokeskus, yritysten rakenne- ja tilinpäätöstilasto 2020

* Lähde: Valtioneuvoston tulevaisuusselonteko kaupan toimialasta VNS 12/2022 vp

Erikoiskaupan haasteet

Erikoiskauppa elää keskellä murrosvaihetta. Kuluttajien siirtyminen verkkokauppaan ja kansainvälisten verkkokauppajättien rantautuminen Suomeen haastaa erityisesti pienet kotimaiset erikoiskaupan yritykset. Kivijalkakaupan haasteena on hiljenevät kaupunkikeskustat sekä kaupan keskittyminen suuriin ostoskeskuksiin ja marketteihin. Viihtyisien ja elinvoimaisten kaupunkikeskustojen kehittämiseen tarvitaan laajaa yhteistyötä poliittisten päättäjien, viranomaisten ja yritysten välillä.

Kaupan alan keskeinen haaste liittyy työvoiman saatavuuteen. Erikoiskauppa tarvitsee osaavaa henkilökuntaa erilaisiin kaupan tehtäviin. Erityisosaamista omaavaa työvoimaa tarvitaan erityisesti kaupan digitalisaatiohankkeisiin ja kehittämistehtäviin mutta myös muihin erityisosaamista vaativiin tehtäviin eri kaupan toimialoilla.

Koronakriisi aiheutti lisää haasteita erikoiskaupan yrityksille. Tartuntataudin leviämisen yhteydessä käyttöön otetut rajoitustoimet hiljensivät kaupunkien keskustat ja kauppakeskukset. Osa erikoiskaupan toimialoista selvisi koronakriisistä paremmin kuin toiset mutta kriisi jätti pysyvän jäljen ja muutti kaupankäynnin edellytyksiä.

Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan mullisti maailmaa. Ukrainan kriisin myötä kiihtynyt inflaatio ja epävarmat tulevaisuudennäkymät ovat heikentäneet merkittävästi kuluttajien luottamusta omaan talouteen. Kohonneet energianhinnat vähentävät suomalaisten ostovoimaa. Kulutustavaroiden hankintaa lykätään kotitalouksien pyrkiessä selviytymään kohonneista energian ja ruoan hinnoista.

Vaikeassa tilanteessa tarvitaan positiivisia signaaleja. Erikoiskaupan osalta on tärkeää saada aikaan uudistuksia, joiden avulla voidaan parantaa yritysten kasvun edellytyksiä ja sitä kautta tukea suomalaista yrittäjyyttä ja työllisyyttä. Kaupan alan toimintaympäristöä pitää kehittää tasapuolisemmaksi ja suomalaisten ostovoimasta on huolehdittava suhdanteesta riippumatta.

Yrittämiseen ja työllistämiseen kannustava verotus

Taloudellisen epävarmuuden aikana tarvitaan toimia, jotka piristävät taloutta ja luovat pohjaa positiiviselle kierteelle. Selvä ohjelma verotuksen keventämiseksi on tässä tilanteessa paras lääke. Suomen kireä verotus heikentää erikoiskaupan yritysten mahdollisuuksia kasvaa ja kehittää toimintaansa. Verotus rasittaa ennen kaikkea Suomessa tehtäviä ja verotettavia kuluttajapalveluita ja palveluihin liittyviä tuotteita. Kuluttajille muodostuu kannustin ostaa palveluita ja tuotteita ulkomaisista verkkokaupoista, joiden verotus on keveämpää ja joita ei koske sama sääntely kuin kotimaisia erikoiskaupan yrityksiä.

Erikoiskaupan yritysten mahdollisuutta kehittää toimintaansa ja työllistää nykyistä enemmän, edellyttää markkinaehtoisen palvelusektorin toimintaympäristön parantamista. Verotusta on kevennettävä suomalaisten ostovoiman turvaamiseksi. Palveluiden tuottaminen on Suomessa kallista, verojen ja veroluonteisten maksujen kasautuessa moninkertaisesti palvelutyön hintaan. Työn hinta on tällä hetkellä

suhteellisesti paljon korkeampi kuin kuluttajien ostovoima. Kevyemmän verotuksen myötä työllistäminen ja työllistyminen saadaan nykyistä kannattavammaksi. Erikoiskaupan liitto esittää tuloverotuksen keventämistä miljardilla eurolla. Verokevennys tulee kohdentaa tasaisesti kaikkiin tuloluokkiin, jottei verotuksen progressio entisestään kasva.

Yritysverotuksen pitää olla oikeudenmukaista ja veropolitiikassa pitää pyrkiä sellaisiin ratkaisuihin, jotka kannustavat kasvuun ja työllistämiseen. Erikoiskaupan liitto kannattaa yritysverotuksen kehittämistä Viron mallin mukaisesti. Osakeyhtiön voittovaroja tulisi verottaa nykyistä kevyemmin, mikäli varat jäävät yhtiön taseeseen. Voittovaroja verotettaisiin täysimääräisesti vasta siinä vaiheessa, kun voittovarot jaetaan osinkoina. Uudistus parantaisi yritysten mahdollisuuksia investoida ja kehittää toimintaansa.

Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan nosti öljyn maailmanmarkkinahintaa. Sen seurauksena suomalaisten maksamat polttoainehinnat nousivat kipurajan yli. Polttoaineiden hintaan vaikuttavat Suomessa myös kireä polttoaineverotus ja kirstyvä biopolttoaineen jakeluvaikeus. Korkea polttoainehinta heikentää kansalaisten ostovoimaa ja nostaa kuljetuskustannuksia. Kuljetuskustannusten nousu heikentää erikoiskaupan yritysten kannattavuutta ja nostaa kuluttajahintoja. Erikoiskaupan liitto pitää tärkeänä, että polttoaineverotusta kevennetään tuntuvasti ja kuljetusyrityksille kohdennetaan pysyviä tukimekanismeja polttoainekustannusten heilahteluiden tasaamiseksi.

Kotitalousvähennys on tärkeä väline, jolla kannustetaan yksityisiä kuluttajia hankkimaan tarvitsemiaan palveluita ja teettämään remontteja. Kotitalousvähennys vähentää harmaata työtä ja parantaa rehellisesti toimivien yritysten toimintaedellytyksiä. Kotitalousvähennyksen korotus lisäisi palveluiden kysyntää ja parantaisi työllisyyttä. Erikoiskaupan liitto esittää, että kotitalousvähennyksen maksimirajaa korotetaan 5 000 euroon. Samalla kotitalous-, hoiva- ja hoitotyötä koskeva maksimivähennys laajennetaan koskemaan asunnon peruseräparannus- ja kunnostustöitä. Vähennyksen piiriin lisätään myös suunnittelupalvelut, jotka nykyjärjestelmässä jäävät vähennyksen ulkopuolelle.

Toimenpiteet

- Kevennetään tuloverotusta kaikissa tuloluokissa yhteensä miljardilla eurolla vaalikauden 2023–2027 aikana.
- Toteutetaan yritysverotuksen kokonaisuudistus, joka kannustaa yrityksiä investoimaan ja työllistämään.
- Kevennetään polttoaineverotusta ja otetaan käyttöön kuljetusyritysten tukimekanismi, mikä tasaa polttoainekustannusten heilahteluja.
- Korotetaan kotitalousvähennyksen maksimivähennys 5 000 euroon ja laajennetaan maksimivähennys koskemaan myös asunnon peruseräparannus- ja kunnostustöitä sekä suunnittelupalveluita.

Kasvun mahdollistava tasapuolinen toimintaympäristö

Lähes puolet suomalaisten kuluttajien tekemistä verkko-ostoksista tehdään tänä päivänä Suomen ulkopuolelta. Suomalaiset erikoiskaupan yritykset tarvitsevat tasapuolisia kilpailuolosuhteita pystyäkseen vastaamaan kansainväliseen kilpailuun. Tällä hetkellä kaupan alan toimintaympäristössä on useita tekijöitä, jotka vaikeuttavat tasavertaista kilpailua.

Vaikka kilpailuympäristö on viime vuosikymmenten aikana muuttunut merkittävästi, on alan sääntely edelleen laadittu pitkälti kansallista kivijalkakauppaa silmällä pitäen. Tämä ei ole kestävää. Samojen sääntöjen pitää koskea niin kotimaisia kuin ulkomaisia toimijoita, silloin kun kauppaa käydään Suomessa. Reilun ja tasapuolisen kilpailuasetelman aikaansaaminen on tärkeää erityisesti erikoiskaupan toimijoille.

Kansainväliseen verkkokauppaan tarvitaan yhtenäiset pelisäännöt tasavertaisen kilpailutilanteen aikaansaamiseksi. Erikoiskaupan liitto edellyttää, että Suomi toimii aktiivisesti EU-tasolla suomalaisten yritysten kilpailuasetelman parantamiseksi. EU:ssa tulee pitää kaupan alan toimintaedellytyksistä kasvavassa kansainvälisessä kilpailussa. Tämä edellyttää paremman sääntelyn periaatteiden jatkuvaa toimeenpanoa ja on erityisen tärkeää pk-yritysten näkökulmasta. Yritysten tuottajavastuuta on laajennettava ulkomaisiin toimijoihin, jotta he kantavat vastuunsa ekologisesta kestävydestä. Tuottajavastuun laajentaminen ei saa johtaa kotimaisten toimijoiden kustannuskilpailukyvyen heikkenemiseen entisestään.

Erikoiskaupan tulevaisuus on verkkokaupassa. Ilman toimivaa verkkokauppaa erikoiskaupan yritykset, eivät voi laajentaa toimintaansa ja verkkokaupan käyttöönotto mahdollistaa myös markkina-alueen laajentamisen ulkomaille. Pienillä erikoiskaupan yrityksillä ei ole samoja resursseja verkkokaupan kehittämiseen ja markkinointiin, kuin isommilla toimijoilla. Erikoiskaupan liitto peräänkuuluttaa pk-yrityksille suunnattua tukea digitalisoitumiseen sekä kansallisten yhteistyöalustojen kehittämistä.

Verkkokaupan yleistymisestä huolimatta kuluttajat tarvitsevat jatkossakin kivijalkakauppoja ja mahdollisuuksia asioida ja saada asiantuntevaa palvelua paikan päällä. Elävät, turvalliset ja houkuttelevat kaupunkikeskustat ja kauppakeskittymät ovat erikoiskaupan kivijalkamyymälöille elinehto. Monilla paikkakunnilla keskustat ovat näivettymässä. Tarvitaan vaikuttavia toimia palveluiden säilyttämiseksi. Erikoiskaupan liitto esittää kansallista hanketta kaupunkikeskustojen elävöittämiseksi.

Toimenpiteet

- Suomalaisten yritysten tasapuolista kilpailuasemaa pitää vahvistaa saattamalla EU:n ulkopuoliset verkkokaupat samojen velvoitteiden piiriin.
- Otetaan käyttöön erikoiskaupan pk-yritysten verkkokauppojen ja digitaalisten palveluiden 5 000 euron yritysکوhtainen tuki ja tarjotaan erikoiskaupan yrityksille yhteisiä palvelukonsepteja verkkokaupan käyttöönottoon.

- Käynnistetään kansallinen hanke yritysjärjestöjen, yritysten ja poliittisten päättäjien kanssa kaupunkikeskustojen elävöittämiseksi.

Tulevaisuus ja innovaatiot

Kaupan ala tulee muuttumaan merkittävästi 2030-luvulle mentäessä. Yhteiskunnan digitalisoituminen ja ekologisen kuormituksen entistä tarkempi huomioiminen tulevat näkymään vahvasti erikoiskaupan yritysten toiminnassa. Tekoälyn hyödyntäminen digitaalisessa kaupassa ja palveluissa tulee lisääntymään. Sähköisten palvelujen merkitys ja käyttö kasvavat, toimitusketjut automatisoituvat ja kotiinkuljetus lisääntyy. Myös maksaminen tapahtuu yhä useammin verkossa.

Kehitys lisää tarpeita kaupan alan tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnalle. Suomalaiset erikoiskaupan yritykset tulevat tarvitsemaan uudenlaista osaamista ja ajattelua pystyäkseen kilpailemaan kansainvälisesti ja pystyäkseen ennakoimaan kuluttajakäyttäytymisen muutoksia. Myös ekologisen kestävyuden vaatimukset lisääntyvät. Kaupalla ja sen arvoketjulla on huomattava rooli suomalaisessa yhteiskunnassa ja sen muutoksessa kohti hiilineutraaliutta.

Uudet innovaatiot ja teknologioiden hyödyntäminen vaativat uudenlaista osaamista alan työntekijöiltä. Kaupan alan työtehtäviin tarvitaan jatkossa korkeampaa asiantuntijuutta. Tämä vaatii nykyisten työntekijöiden uudelleen koulutusta ja kaupan alan huomioimista opintokokonaisuuksien kehittämisessä. Erikoiskaupan liitto edellyttää, että kaupan alan tarpeet huomioidaan nykyistä paremmin suomalaisessa koulutusjärjestelmässä. Tarvitaan tiivistä yhteistyötä elinkeinoelämän ja oppilaitosten välillä tarvittavien osaajien ja osaamisen lisäämiseksi.

Kehittämistoimintaan tarvitaan kannustimia myös pienemmille kaupan alan yrityksille. Suomeen tarvitaan pysyvä, yritysten pitkän aikavälin tarpeisiin soveltuva TKI-rahoitusinstrumentti. Näin voidaan uudistaa kaupan alan yritysten nykyisiä toimintatapoja, toimitus- ja tuotantoketjuja sekä kehittää alan toimintaympäristölle sopivia uusia ratkaisuja.

Toimenpiteet

- Kehitetään koulutusjärjestelmää huomioiden kaupan alan tulevaisuuden vaatimukset ja lisätään koulutuspaikkoja erikoiskaupan tarpeet huomioiden.
- Vahvistetaan suomalaista verkkokauppaosaamista lisäämällä opintopaikkoja ja rahoitusta verkkokauppakoulutukseen.
- Otetaan käyttöön uusi TKI-rahoitusinstrumentti, jonka avulla rahoitusta voidaan kohdentaa nykyistä paremmin pk-yritysten kehittämistyöhön.

Toimivat työmarkkinat

Kaupan ala on yksittäisenä toimialana merkittävin työllistäjä Suomessa. Työmarkkinoita pitää kehittää ja joustavoittaa, jotta kaupan alan yritykset voivat jatkossakin kehittää toimintaansa ja työllistää entistä enemmän ihmisiä.

Kaupan aukioloaikojen vapauttaminen, digitaalisten palveluiden lisääntyminen ja kuluttajakäyttäytymisen muutos asettavat alan toimijoille uudenlaisia tarpeita. Suomi on muuttunut 24/7 yhteiskunnaksi, mutta työlainsäädäntö ei ole seurannut mukana kehityksessä. Työmarkkinoiden toimivuutta ja työvoiman saatavuutta on parannettava työlainsäädännön uudistamisella.

Kaupan alan työntekijöiden palkanmuodostuksessa erilaiset lisät ovat merkittävässä roolissa. Työtuntien välistä kustannuseroa on kavennettava, jotta erikoiskaupan yrityksen pystyisivät vastaamaan muuttuneen toimintaympäristön vaatimuksiin ja kuluttajien uusiin tarpeisiin. Erikoiskaupan liiton mielestä jokaisen työtunnin, riippumatta sen tekemisen ajankohdasta, pitäisi olla saman arvoinen.

Työvoiman saatavuus on merkittävä haaste myös erikoiskaupan yrityksille. Tarvitaan monipuolisia toimia työvoiman saatavuuden lisäämiseksi. Sosiaaliturvajärjestelmää pitää kehittää niin, että työn vastaanottaminen on aina kannattavaa. Samalla tulee lisätä työperäistä maahanmuuttoa keventämällä siihen liittyvää byrokratiaa.

Toimenpiteet

- Lisätään työmarkkinoiden joustavuutta ja toimivuutta uudistamalla työlainsäädäntöä niin, että työtuntien hintaa tasataan 24/7 yhteiskunnan tarpeet huomioiden.
- Uudistetaan suomalaista sosiaaliturvajärjestelmää niin, että työn vastaanottaminen ja tekeminen tulee nykyistä kannattavammaksi.
- Lisätään työperäistä maahanmuuttoa keventämällä saatavuusharintaan liittyviä ehtoja ja lisäämällä Maahanmuuttoviraston resursseja hakemusten käsittelyyn.

Erikoiskaupan liitto ETU ry

1920	13	> 900	41 000	3 300	16 mrd
PERUSTETTU	TOIMIALAA	JÄSENYRITYSTÄ	TYÖLLISTÄÄ	TOIMIPISTEESSÄ	LIKEVAIHTO EUR

etu

Elinvoimaisen erikoiskaupan
mahdollistaja

etu

Erikoiskaupan liitto ETU ry
Eteläranta 10 | 00130 Helsinki
www.etu.fi | ulla.pollanen@etu.fi | Y-tunnus: 0202313-4

SUOMI TARVITSEE ELINVOIMAISTA KIRJAKAUPPAA – KIRJAKAUPPALIITTO RY:N VAALITAVOITTEET

Suomen menestys nojautuu sivistykseen ja koulutukseen. Suomalaisten lukutaito ja lukuinto ovat keskeisiä pilareita maamme tulevaisuuden rakentamisessa. Ilman elinvoimaista kotimaista kirjakauppa-alaa nämä pilarit uhkaavat sortua. Ulkomaiset verkkokaupat eivät tarjoa suomalaisille kotimaista kirjallisuutta eivätkä oppimateriaaleja.

Kirjallisuuden tarjonta on myös aluepoliittisesti keskeinen kysymys. Kirjakauppa-ala elää muun erikoiskaupan tavoin keskellä murrosta. Digitalisaatio, kansainvälinen verkkokauppa ja oppimateriaalimyyntin loppuminen haastavat perinteisen kirjakaupan. Tällä hetkellä monet pienet paikkakunnat uhkaavat jäädä ilman omaa kirjakauppa.

Kirjakauppaliitto pitää kehitystä huolestuttavana. Mitä tapahtuu kirjakulttuurille, jos kirjakauppa menettää kannattavuutensa?

Korona-aikana kirjamyynni kasvoi, mutta kasvu kohdistui pitkälti äänikirjojen lisääntyneeseen myyntiin. Kaikki eri lukemisen muodot ovat tärkeitä, mutta painettu kirjallisuus tuo mukanaan sellaista lisäarvoa, mitä äänikirjat eivät korvaa. Pitkien tekstien lukeminen on tärkeä taito oppimisen kannalta. Ei pidä myöskään unohtaa kirjakaupan ja kirjojen tuomia kulttuurillisia arvoja.

Oppivelvollisuuden laajentaminen on johtanut siihen, että oppikirjamyynni on loppumassa kokonaan kirjakaupoista. Oppikirjamyynni on ollut kirjakauppojen liiketoiminnan kivijalka. Toisen asteen oppikirjojen julkiset hankinnat on keskitetty logistiikkataloille ja samalla sähköisten oppimateriaalien käyttö on lisääntynyt. Muutos on johtanut samalla asiakasvirtojen heikentymiseen kirjakaupoissa, mikä vähentää merkittävästi kirjakauppojen kokonaismyyntiä.

Tarvitsemme vaikuttavia toimia kotimaisen kirjakauppa-alan tukemiseksi. Elinvoimaisen, alueellisesti kattavan ja laadukkaan kirjakaupan toimintaedellytysten parantamiseksi Kirjakauppaliitto esittää kolmea konkreettista toimenpide-esitystä toteutettavaksi vaalikaudella 2023–2027. Toimenpide-ehdotukset tukevat vuonna 2021 julkaistun Kansallisen lukutaitostrategian 2030 tavoitteita.

Kirjojen arvonlisäveron poistaminen

Painettuihin kirjoihin sovelletaan tällä hetkellä 10 prosentin arvonlisäverokantaa. Vuonna 2021 kirjamyynni oli Suomessa yhteensä 407 miljoonaa euroa. Kirjamyynnin alv-kertymällä ei ole merkittävää vaikutusta valtion tuloihin, mutta kirja-alalle verotuksen merkitys on suuri.

Euroopan unioni on mahdollistanut sanomalehtien, kirjojen ja aikakauslehtien vapauttamisen arvonlisäverosta. Tämän myötä myös Suomessa on mahdollista ottaa käyttöön nollaverokanta.

Kirjakauppaliitto esittää kirjojen arvonlisäveron poistamista. Muutos lisäisi kirjojen myyntiä ja parantaisi merkittävästi kirjakaupan kannattavuutta.

Virikesetelin käytön laajentaminen koskemaan myös kirjallisuutta

Työnantaja voi tarjota työntekijöilleen liikunta- ja kulttuuritoimintaan käytettävää virikeseteliä. Omaehtoisen edun verovapaa enimmäismäärä on 400 euroa vuodessa työntekijää kohti. Työnantaja voi vähentää edun verotuksessa.

Virikeseteliä voi käyttää hyvin monipuolisesti erilaisiin liikunta- ja kulttuuripalveluihin. Sitä ei voi kuitenkaan hyödyntää kirjojen hankintaan. Linjausta on perusteltu sillä, että kirjoja voi antaa eteenpäin lahjaksi. Perustelu ei ole pitävä, sillä virikeseteliä voi hyödyntää nykyiselläänkin laajasti, eikä sen henkilökohtaista käyttöä voida mitenkään valvoa.

Kirjakauppaliitto esittää virikesetelin käytön laajentamista koskemaan kirjojen ostamista. Muutos olisi yhteiskunnalle käytännössä kustannusneutraali tapa tukea lukemista ja kotimaista kirjallisuutta.

Oppimissetelin käyttöönotto oppimateriaalihankintoihin

Laajennettu oppivelvollisuus on johtanut oppikirjojen kysynnän romahtamiseen kirjakaupoissa. Kuntien keskittäessä toisen asteen oppikirjojen hankinnat tukkukaupoille jäävät kirjakaupat hankintaketjun ulkopuolelle. Kirjoja välittää tällä hetkellä käytännössä muutama toimija. Tarvitaan lisää oppikirjojen jakelijoita vahvistamaan markkinaehtoista oppikirjajakelua.

Muutos johtaa yhä harvenevaan kirjakauppaverkoston. Muutos tulee vaikuttamaan näin ollen myös yleisen kirjallisuuden saatavuuteen ja myyntiin. Kirjallisuuden saatavuuden alueellinen epätasa-arvo kasvaa kirjakauppaverkon pienentyessä. Kirjakauppaliitto esittää oppimissetelin käyttöönottoa keskitettyjen julkisten hankintojen sijaan. Oppimissetelillä opiskelija voisi hankkia oppikirjansa valitsemaltaan palveluntarjoajalta, mikä tukisi kirjakauppaverkoston ylläpitämistä.

TALOUS JA TERVEYS KULKEVAT KÄSI KÄDESSÄ – LÄÄKETEOLLISUUS RY:N VAALITAVOITTEET

Jokaisella on oikeus parhaaseen mahdolliseen hoitoon asuin- ja hoitopaikasta riippumatta. Oikea-aikaisella ja oikein kohdennetulla lääkehoidolla voidaan parantaa ja ennaltaehkäistä sairauksia sekä lisätä työ- ja toimintakykyä. Se on keskeinen keino hallita hyvinvointialueiden kokonaiskustannuksia ja purkaa hoitovelkaa.

Hyvinvoivat ihmiset ovat myös kestävä talouden perusta. Siksi sosiaali- ja terveydenhuoltoon tulee jatkossakin varata riittävät resurssit. Jos päätämme panostaa tärkeisiin palveluihin ja vaikuttaviin hoitoihin, investoimme paitsi ihmisten terveyteen myös Suomen tulevaisuuteen.

Kiperässä taloustilanteessa Suomen on syytä panostaa erityisesti aloihin, joilla on mahdollisuus saada aikaan talouskasvua. Aiempien vuosien julkiset satsaukset ovat osoittaneet, että terveysala on juuri tällainen. Se on ala, joka voi tarjota yhä useammalle osaajalle töitä ja tuoda Suomeen merkittäviä kansainvälisiä investointeja. Siksi terveysala tarvitsee uuden kasvustrategian, jolla Suomen kilpailukyky varmistetaan.

Epävakaassa maailmantilanteessa on yhteiskunnan tehtävä varmistaa, että ihmisten arkiturvallisuus säilyy. Lähipalveluiden on oltava saavutettavilla tasapuolisesti ja kaikkein kriittisimpien tuotteiden kuten lääkkeiden saatavuus on varmistettava niin normaalioloissa kuin kriisin aikana.

1. Kestävä talous edellyttää terveyttä ja hyvinvointia – lääkehoitoihin panostaminen kannattaa

Hyvinvoivat, työ- ja toimintakykyiset ihmiset ovat kestävä talouden perusta

- Vahvistetaan lääkkeiden ja rokotteiden rahoitusta osana vaikuttavaa terveydenhuoltoa ja potilaiden eheitä hoitopolkuja.

- Kasvatetaan terveydenhuollon rahoitusta pohjoismaiselle tasolle.

- Varmistetaan vaikuttavimpien hoitojen saatavuus kaikille yhdenvertaisesti.

Lääkehoidoilla ja rokotteilla saadaan aikaan merkittävää terveyshyötyä

- Yhtenäistetään ja uudistetaan lääkkeiden arviointikäytäntöjä.

- Kehitetään kansallista rokoteohjelmaa systemaattisesti ja lisätään rahoitusta.

- Jatketaan lääkeasioiden uudistusta ja siirrytään viipymättä toimeenpanoon seuraavalla hallituskaudella.

Palveluiden ja hoitojen vaikuttavuus sekä toimivat hoitopolut varmistetaan kaikilla alueilla

- Johdetaan sosiaali- ja terveydenhuoltoa tietoon perustuen.
- Kohdennetaan resursseja sinne, missä niillä tuotetaan eniten vaikuttavuutta.
- Kehitetään terveydenhuollon it-järjestelmiä ja kansallisia mittareita hoitojen ja palveluiden vaikuttavuuden varmistamiseksi.

2. Osaaminen ja innovaatiot ovat Suomen kasvun avaimia

Terveysala on yksi Suomen kasvualoista

- Laaditaan uusi kansallinen terveysalan kasvustrategia ja toimeenpannaan uusi strategia rivakasti.
- Varmistetaan osaajien saatavuus. Tunnistetaan tämän päivän ja tulevaisuuden osaamistarpeet.

Vahvistetaan terveysalan tutkimus- ja innovaatiotoimintaa

- Nostetaan TKI-investoinnit 4 prosenttiin BKT:sta TKI-strategian mukaisesti.
- Varmistetaan riittävä julkinen rahoitus ja resurssit sekä tutkimustoiminnan toimintaedellytykset hyvinvointialueilla.
- Varmistetaan lainsäädännöllä Suomen kilpailukyky tutkimusympäristönä.
- Uudistetaan sote-tiedon toisiolaki niin, että se edistää Suomessa tehtävää tutkimusta.

EU:n innovaatiomyönteisyys on edellytys Suomen kilpailukyvyille

- Suomi toimii innovaatiomyönteisenä maana eurooppalaisessa päätöksenteossa.
- Suomi on aktiivinen toimija yhteiseurooppalaisen terveystietoalueen kehittämisessä

3. Arjen turvallisuus korostuu epävakaaassa maailmantilanteessa

Toimiva terveydenhuolto ja saavutettavat lähipalvelut ovat osa arjen turvallisuutta

- Tunnistetaan lääkkeet ja rokotteet kriittisiksi arkihyödykkeiksi yhteiskunnallisessa päätöksenteossa.

- Varmistetaan lainsäädännöllä ja riittävillä resursseilla häiriötön lääkkeiden saatavuus ja potilasturvallisuus kaikissa olosuhteissa.

Huoltovarmuus on tärkeä osa varautumista

- Nähdään lääkkeet ja rokotteet olennaisena osana yhteiskunnallista huoltovarmuutta.

- Tunnistetaan yhteiseurooppalaiset ja kansalliset toimenpiteet huoltovarmuuden varmistamiseksi.

- Uudistetaan lääkkeiden velvoitevarastointilainsäädäntöä ajanmukaiseksi ja joustavaksi.

MUOTI- JA URHEILUKAUPPA RY:N VAALITAVOITTEET

Muoti- ja urheilukauppa ry esittää seuraavia aloitteita 2023 hallitusohjelmaan:

1. Lastenvaatteiden ja -jalkineiden arvonlisäverokannan alentaminen
2. Pyörien arvonlisäverokannan alentaminen
3. Kulttuuri- ja liikuntasetelien käyttöalan laajentaminen
4. Julkiset hankinnat: Hankintalaissa tulisi ottaa huomioon muuttunut markkinatilanne
5. EU tasolla tulisi ajaa: Tuotteiden säädöstenmukaisuutta tulisi valvoa myös ulkomaisten verkkokauppojen myymistä tuotteista

Lastenvaatteiden ja -jalkineiden arvonlisäveron alentaminen

EU:n ALV-direktiiviin (2006/112) muutos 6.4.2022 sallii jäsenmaiden vastaisuudessa soveltaa alennettua verokantaa lastenvaatteille ja -jalkineille. Lapsiperheiden taloudellista asemaa voitaisiin tukea alentamalla lastenvaatteiden ja -jalkineiden arvonlisäveroa yleistä arvonlisäverokantaa alempaan arvonlisäverokantaan. Verottomuuden tai alennetun arvonlisäverokannan tuoma tuki kohdistuisi niihin, jotka tukea eniten tarvitsisivat, sillä veron keventämisen suurin hyöty kohdistuisi monilapsisiin perheisiin ja hyödyttäisi erityisesti pienituloisia ja yksinhuoltajaperheitä. Lastenvaatteiden ja -jalkineiden hankinta on merkittävä ja jatkuva menoerä lapsiperheiden taloudessa, ja ostovoiman alenemisen aikaan perheet eivät säästä tai eivät voi säästää lasten vaate- ja jalkinemenoissa.

Lastenvaatteita ja -jalkineita ostettiin vuonna 2021 yhteensä 693 miljoonalla eurolla. Tästä summasta lastenvaatteita ostettiin 576 miljoonalla eurolla ja -jalkineita 116 miljoonalla eurolla. Arvonlisäveroa lastenvaatteilta ja jalkineilta kannettiin 134 miljoonaa euroa vuonna 2021.

Suomessa voitaisiin 6.4.2022 voimaan tulleen muutoksen myötä ottaa käyttöön myös nollaverokanta, mikä edellyttäisi, että tätä koskeva kansallinen laki tulisi hyväksyä viimeistään 6.10.2023. Tämä olisi mahdollista, jos jossakin toisessa EU-maassa jo nyt sovelletaan nollaverokantaa lastenvaatteille ja -jalkineille.

Lastenvaatteiden ja jalkineiden alennettu arvonlisäkanta otetaan todennäköisesti käyttöön monessa EU maassa, joten alennettu kanta olisi Suomessakin perusteltu jo Euroopan unionin markkinoiden tasapuolisuuden vuoksi. EU verkkokaupan markkinaosuus lastenvaatteista ja -kengistä oli 18,2 %:a vuonna 2021. Vaikka arvonlisävero kannetaankin kulutusmaan verokannan mukaan, hinnoittelevat monet EU verkkokaupat tuotteet tasahinnoin kaikille markkinoille. Jos Suomen ALV-kanta jäisi muita EU-maita korkeammaksi, merkittäisi tämä kilpailuhaittaa Suomessa toimiville verkko- ja kivijalkakaupoille.

Lastenvaatteisiin ja -jalkineisiin kohdistuva ALV-alennus alentaisi valtion verotuloja, mutta olisi kuluttajille ja lapsiperheille hyvin myönteinen ja ostovoimaa lisäävä toimi.

Pyörien arvonlisäverokannan alentaminen

EU:n ALV-direktiiviin (2006/112) 4.6.2022 voimaan tullut muutos sallii jäsenmaiden vastaisuudessa soveltaa alennettua verokantaa ilmastoneutraalia ja vihreää taloutta tukevien tuotteiden ja palveluiden kaupassa.

Pyörien arvonlisäverokannan alentamisella olisi pyöräilyä ja siten kansanterveyttä lisäävä vaikutus. Verottomuus myös kannustaisi päästöttömään liikenteeseen siirtymiseen ja edistäisi näin Suomen ilmastotavoitteita. Verokannan alentuminen laskisi varsinkin hinnakkaampien sähköavusteisten pyörien hintoja ja kannustaisi autoilijoita pyöräliikenteen käyttäjiksi. Arvonlisäverokannan alentaminen voisi edelleen lisätä päästöttömän pyöräliikenteen suosiota ja tukisi siirtymää fossiilittomaan liikkumiseen.

Polkupyörien ostoa Suomessa on aiemmin tuettu romutuspalkkiolla, millä pystyi saamaan 1 000 euron palkkion auton romutuksesta ja käyttämään summan sähköpolkupyörän hankintaan. Työsuhdepolkupyörä tuli 1.1.2021 alkaen verovapaaksi työsuhde-eduksi 1 200 euroon asti vuodessa ja edunsaajia arvioidaan nyt olevan noin 15 000.

Pyöräkaupan markkinat ovat erittäin kilpaillut, ja niin verkkokaupan kuin kivijalkakaupan toimijoita on lukuisia. Tämä varmistaisi veronalennuksen siirtymisen kuluttajahintoihin. Suomessa myytiin vuonna 2020 yhteensä noin 337 000 ja vuonna 2021 noin 327 000 polkupyörää.

Pyörien alennettu arvonlisäkanta otetaan päästöttömän liikenteen lisäämiseksi todennäköisesti käyttöön monessa EU-maassa ja alennettu kanta olisi siksi Suomessakin perusteltu Euroopan unionin markkinoiden tasapuolisuuden vuoksi. Vaikka arvonlisävero kannetaankin kulutusmaan verokannan mukaan, hinnoittelevat monet EU:ssa toimivat verkkokaupat tuotteet tasahinnoin kaikille markkinoille. Jos Suomen ALV-kanta jäisi muuta EU:ta korkeammaksi, merkitsisi tämä kilpailukyvyyn menetystä Suomessa toimiville verkko- ja kivijalkakaupoille.

Polkupyörien arvonlisäverokanta voitaisiin alentaa esimerkiksi samalle tasolle julkisen liikenteen arvonlisäveron kanssa. Tämä myös asettaisi polkupyörät samalle tasolle liikuntapalveluiden kanssa, jotka ovat jo osittain alennetussa verokannassa.

Kulttuuri- ja liikuntasetelien käyttöalan laajentaminen

Kulttuuri- ja liikuntasetelien tarkoituksena on lisätä työhyvinvointia ja työntekijöiden terveyttä ja vireyttä pitkävaikutteisesti sekä madaltaa kynnystä terveisiin elämäntapoihin. Tuloverolain 69 §:n 5 momentin mukaan työnantajan järjestämänä

verovapaana virkistys- ja harrastustoimintana pidetään enintään 400 euron vuosittaista etua työnantajan tarjoamasta työntekijän omaehtoisesta liikunta- tai kulttuuritoiminnasta. Kulttuuri- ja liikuntaseteleiden käyttöala on nykyisin rajattu ainoastaan palveluiden hankintaan, eivätkä ne siten sovellu tavaroiden, kuten liikuntavälineiden hankintaan.

Virikesetelin käyttöaluetta tulisi laajentaa tavaroihin, joita voidaan käyttää työntekijän työkyvyn ylläpitoon.

Käsityötarvikkeet

Kaikki työntelijät eivät voi tai halua käydä elokuvissa, hierojalla tai maksullisissa liikuntaharrastuksissa ja siksi olisi tarkoituksenmukaista, että työnantaja voisi tarjota työntekijöille myös vaihtoehtoisia vireyttä ylläpitäviä etuja, kuten käsityöharrastuksen aloittamiseen tai ylläpitoon tarvittavia välineitä ja tarvikkeita ja kursseja. Käsitöiden tekemisellä on osoitettu olevat huomattavia myönteisiä vaikutuksia ja vaikutusten kautta työntekijöiden odotetaan pysyvän työelämässä yhä pidempään.

Liikuntavälineet omaehtoiseen liikkumiseen

Suomalaisten yleisimpiä liikuntaharrastuksia ovat kävely ja lenkkeily. Olisi mielekästä tukea maksullisten palveluiden lisäksi työntekijöiden omaehtoista harrastamista. Hyvät liikuntaan sopivat jalkineet ja välineet ovat kestävän liikuntaharrastuksen perusta.

Pidemmällä aikavälillä olisi tärkeää, että ihmiset jatkaisivat tahtomiaan liikuntaharrastuksia ja siksi olisi tarkoituksenmukaista, että työnantaja voisi ostopalveluiden lisäksi verovapaasti tukea harrastusvälineiden, retkeilyjalkineiden, lenkkikenkien ym. hankintaa varovapaana etuna työntekijöille.

Julkiset hankinnat: hankintalaissa tulisi ottaa huomioon muuttunut markkinatilanne

Julkisia hankintoja tehdään vuosittain noin 35 miljardilla eurolla. Julkisten hankintojen merkitys on kasvanut kaupan yritysten kannalta. Julkisia hankintoja sääntelee hankintalaki, joka ei ota huomioon markkinadynamiikkaa poikkeuksellisissa markkinaolosuhteissa. Hankintalaissa tulisi huomioida tuotteiden toimittamisvelvoite tilanteessa, joka ei enää vastaa tarjousajankohdan markkinatilannetta. Hankintalakia tulisi muuttaa esimerkiksi siten, että tarjouskilpailun voittanut yritys voisi jopa irtisanoa sopimuksen, mikäli esim. hankintahintojen nousu tekee toimittamisesta kannattamatonta tai sovittuja hintoja voitaisiin korottaa tavalla, joka vastaa toimituskustannusten yllätyksellistä nousua.

EU-tasolla tulisi ajaa: tuotteiden säädöstenmukaisuutta tulisi valvoa myös ulkomaisten verkkokauppojen myymistä tuotteista

Muoti- ja urheilukauppa toimivat globaalissa ympäristössä ja siksi kaikki kuluttajille ja loppukäyttäjille tuotteita myyvät tulee saada samalle viivalle.

Kasvavana uhkana on, että Suomen ja Euroopan unionin kaupan toimijoiden kilpailukyky heikkenee vakavasti, jos tuotteiden säädöstenmukaisuutta ja siitä syntyviä kustannuksia voi kiertää myymällä tuotteet suoraan etämyyntinä kuluttajille

EU:n säädöksillä on turvattu markkinoille päätyvien tuotteiden tuoteturvallisuuteen ja kuluttajansuojaan korkea taso.

Ulkomaiset verkkokaupat kasvattavat edelleen markkinaosuuttaan mm. vaate- ja kenkäkaupasta Suomessa. Silti kolmansista maista myyvät verkkokaupat ovat tähän saakka olleet ja ovat edelleen usein sääntelyn ulottumattomissa ja osittain myös EU:ssa toimivat verkkokaupatkin. Verkkomyynnin kautta suoraan kuluttajille myytävien tuotteiden säädöstenmukaisuuden valvonnassa on seuraavat puutteet, jotka tulisi korjata:

1. Tuoteturvallisuussäädökset ovat tehottomia, jos valvontaa ei voida ulottaa kolmansien maiden suoraan etäkauppaan kuluttajille.
2. Etäkauppa ei merkitse esim. hoito-ohjeita ja vaadittuja tuotemerkintöjä säädösten edellyttämällä Suomen virallisilla kielillä.
3. Kiellettyjen ja rajoitettujen kemikaalien pitoisuuksia tuotteissa ei EU:n ulkopuolelta tulevassa etämyynnissä valvota.
4. Kuluttajansuoja ei usein toteudu EU:n ulkopuolisessa etäkaupassa.
5. Verkkokauppa tuo pakkauksia enemmän, kuin muu muoti- ja urheilukauppa yhteensä Pakkausten tuottajavastuusta huolehtiminen tulisi uuden jätelain myötä koskea niin EU:n ulkopuolista kuin sisäistäkin verkkokauppaa.
6. Vastuullinen liiketoiminta ja tuleva säädösohjattu huolellisuusvelvoite tulee tuomaan lisää kustannuksia. EU:n ulkopuolinen etäkauppa olisi vapaamatkustaja ja moitittavissa oloissa valmistetun tuotteen voisi ostaa suoraan verkosta ilman seurauksien uhkaa.
7. EU:n ulkopuolinen etäkauppa voi harjoittaa tietosuojan vastaista tietojen keruuta ja suoramarkkinointia ilman kuluttajan suostumusta.

EU:n ulkopuolelta kuluttajan tilaama lähetys on edelleen tulliton 150 euroon saakka. EU-alueella toimiva yritys joutuu sitä vastoin maksamaan kaikesta tuonnista tullit. Tämän epäkohdan poistamisesta on EU-tasolla jo tehty aloite, mutta asia ei toistaiseksi ole edennyt.

Mikäli ulkomaisen verkkokaupan suoranaista suosimista ei saada poistettua, on pelättävissä, että tilanne johtaa kokonaisten tuoteryhmien kaupan siirtymiseen verkkokauppaan EU:n ulkopuolelle, EU:n säädösohjauksen synnyttämien kustannusten ulottumattomiin.

IKÄÄNTYVÄ VÄESTÖ TARVITSEE OIKEA-AIKAISTA JA LAADUKASTA SILMÄTERVEYDENHUOLTOA – NÄKEMINEN JA SILMÄTERVEYS NÄE RY:N VAALITAVOITTEET

Näkeminen ja silmäterveys NÄE ry:n julkistamat eduskuntavaalitavoitteet vastaavat Suomen silmäterveydenhuollon haasteisiin ja parantavat kansalaisten mahdollisuuksia saada laadukasta ja oikea-aikaista hoitoa.

Väestöennusteen mukaan vuonna 2030 yli 65-vuotiaiden osuus väestöstä nousee yli 25 prosenttiin. Väestön ikärakenteen vanhetessa silmätaudit lisääntyvät ja samaan aikaan silmäterveydenhuollon ammattilaisten määrä vähenee. Nyt tarvitaan nopeita toimia, jotta pystytään vastaamaan tähän haasteeseen.

NÄE ry:n vaalitavoitteet sisältävät kolme toimenpidekokonaisuutta: silmäterveyden huollon kustannusten kasvun taittaminen, hoitoon pääsyn ja hoitohenkilöstön riittävyyden varmistaminen sekä lääkejakein uudistaminen tasapuoliseksi kaikille alan toimijoille.

Laitetaan silmäterveydenhuollon kustannusten kasvu kuriin

Räjähdysmäisesti kasvavat hoitojonot vaarantavat oikeanaikaisen hoidon ja lisäävät kustannuksia pidemmällä aikavälillä. Erikoistason silmäterveydenhoidon palveluiden jonotusajat pitää puolittaa perustason palveluiden tasolle. Tähän tarvitaan yksityisiä palveluntuottajia.

Palveluntuottajan valinnassa pitää valita kustannustehokkain vaihtoehto. Julkisten ja yksityisten palveluiden tuotantokustannukset pitää tuoda esille yhdenvertaisesti, jotta voidaan tehdä verovarojen riittävyyden kannalta oikeita ratkaisuja. Palveluiden järjestäjän ja tuottajan erottaminen pitää muuttaa lakisääteiseksi.

Palvelusetelin tarjoaminen pitää tehdä velvoittavaksi, mikäli hoitotakuu ei toteudu. Palveluseteliä pitää jatkossa tarjota myös, mikäli palvelu on saatavilla yksityiseltä sektorilta samaan hintaan tai edullisemmin kuin julkisella puolella.

Kilpailuneutraalisuutta pitää vahvistaa terveyspalveluiden tuotannossa muuttamalla valvontalakeja yhdenvertaisiksi ja kompensoimalla julkisen sektorin saama etu arvonnäköveron suhteen.

Varmistetaan hoitoon pääsy ja henkilöstön riittävyys

Terveydenhuollon henkilöstön pätevyysvaatimuksia pitää muuttaa niin, että mahdollistetaan nykyistä laajemmin tehtävänsiirrot ja moniammatillinen yhteistyö. Pätevyysvaatimusten osalta pitää huomioida koulutuksen ja terveysteknologian kehitys.

Ammattihenkilöasetusta pitää muuttaa niin, että laillistetuilta optikoilta poistetaan ei-lääketieteelliset rajoitukset. Perusteettomia rajoituksia ovat ikä, ns. leikatun silmän rajoite sekä silmäsaaraan kanssa toimimisen täyskielto.

Kliinisen Optometrian YAMK-tutkinnon suorittaneiden optometristien rajattu lääkkeenmäärämisoikeus pitää säätää vastaamaan sairaanhoitajien silmälääkeluetteloa.

Uudistetaan lääkejakelua tasapuoliseksi

Lääkejakelua koskevaa sääntelyä pitää muuttaa niin, että lääkejakelussa varmistetaan kilpailuneutraliteetin toteutuminen ja eri toimijoiden yhdenvertainen kohtelu.

Apteekeilla ja muilla terveydenhuollon toimijoilla pitää olla samat toiminnan ehdot sekä terveydenhuollon palvelutuotannon, että lääkejakelun osalta.

Apteekit pitää lisätä yksityisen terveydenhuollon ja lääkejakelu yksityisen terveydenhuollon sääntelykehykseen. Apteekkitoimintaa pitää jatkossa säännellä omistamisen sijaan laatu, turvallisuus ja saavutettavuus edellä, kuten muutakin terveydenhuoltoa.

Lasketaan lääkinnällisten laitteiden arvonlisäverotus samalle tasolla lääkkeiden arvonlisäverotuksen kanssa.

RASI RY:N EDUSKUNTAVALIVAIKUTTAMISEN TEEMAT

Korjaaminen ja rakennusten energiatehokkuuden parantaminen

Rakentaminen ja asuminen ovat syystä energiatehokkuustavoitteiden saavuttamisen ytimessä. Euroopan komissio valmistelee EPBD-rakennusten energiatehokkuusdirektiiviä, mikä tulee vauhdittamaan remonteja merkittävästi. Jäsenmailta odotetaan myös kansallisia toimia energiatehokkuustavoitteiden saavuttamiseksi. Yksittäisille kotitalouksille energiaremontit ovat iso menoerä ja niiden vauhdittamiseen tarvitaan tukea. Ruotsi on jo ottanut käyttöön oman ”vihreän kotitalousvähennyksen” tukemaan tätä tavoitetta.

RASI ehdottaa kotitalousvähennykseen lisättäväksi erillistä energiatehokkuusremontteihin kohdistettavaa tukierää. Vähennyksen tulisi olla ratkaisu- ja materiaalineutraali tasapuolisen kilpailun varmistamiseksi. Kotitalousvähennyksen määrä on mennyt aivan väärään suuntaan, ja sen myötä korjausvelka on kasvanut jatkuvasti. Energiaremontteihin kohdistettava kotitalousvähennyserän tulisi vastata hyvää pohjoismaista tasoa.

Kotitalousvähennys ei ole vain korjaamisen ja energiatehokkuusrakentamisen työväline. Työkaluna se on merkittävä pimeän työvoiman vähentäjä toimialalla. RASI:n ja Omakotiliiton toteuttamassa kyselyssä tiedusteltiin yli viideltä tuhannelta omakotitalon omistajalta, miten he ovat kokeneet kotitalousvähennyksen vaikuttavan pimeän työvoiman tarjontaan. Yli 80 %:a vastaajista uskoi pimeän työvoiman käytön lisääntyvän, mikäli vähennystä ei olisi.

Toimenpide-ehdotus:

Kotitalousvähennyksen enimmäismäärää nostetaan 5 000 euroon vuodessa ja 60 prosenttiin työn osuudesta. Lisäksi ehdotamme samansuuruisen erän kohdistamista vain energiatehokkuusremontteihin. Kotitalousvähennyksen tarvekehankintoihin tulisi kohdistaa enimmillään 40 prosentin mahdollisuus vähennyksen hyödyntämiseen, kuten Ruotsissa on tehty. Kotitalousvähennys ulotetaan koskemaan myös kiinteistöosakeyhtiöitä.

Rakentamisen sujuvoittaminen; MRL Maankäytön- ja rakentamisen laki

Maankäytön ja rakentamisen laki tyypistyi rakennuslaiksi ja maankäytön lakiuudistus siirtyi eteenpäin tulevalle hallituskaudelle.

Moni alan toimija on ilmaissut huolensa, ettei uudistuksen yksi perustarkoitus, sujuvoittaminen, toteudu uudistuksessa. Rakennuslupien käsittelyajat ovat osassa

kuntia venyneet kohtuuttomasti ja esitämme, että myös hallinnon puolelle pitäisi laittaa määräaikataivoitteita käsittelylle.

Ennakoitavuus on jo päätöksentekoprosessissa merkittävä tekijä kaikille rakentajille, niin yksityisille pientalo- kuin yritysten liiketaloudelliselle rakentamiselle. Investointien saaminen liikkeelle on koko Suomen tulevalle menestykselle elintärkeä tekijä.

Toimenpide-ehdotus:

Uudistetaan maankäytön- ja rakentamisen lainsäädäntöä niin, että rakennuslupien käsittelyaikoja saadaan lyhennettyä. Kuntia pitää velvoittaa hoitamaan lupaprosesseja tietyssä määräajassa.

Asunto-osakeyhtiöiden velkatakumekanismi käyttökelpoiseksi

Valtio on tukenut asunto-osakeyhtiöiden remontteja velkakuuinstrumentilla, jota ei juurikaan ole käytetty. Tukimekanismi on kallis ja siten käyttökeltoton. Erityisesti asunto-osakeyhtiöiden energiatehokkuusremonttien vauhdittaminen ja muutoin kiinteistöjen arvoa ja käyttöä mahdollistavien isojen putkiremonttien vauhdittaminen muualla kuin kasvukeskuksissa, tarvitsee valtion tukea lainansaannin varmistamiseksi.

Toimenpide-ehdotus:

Valtion asunto-osakeyhtiöiden lainatakuun nykyisestä kahden prosentin marginaalista luovutaan määräajaksi. Järkevillä lainaehdoilla mahdollistetaan tarpeelliset remontit kiinteistöjen arvon säilyttämiseksi, pakollisten remonttien aloittamiseksi ja energiatehokkuusremonttien etenemiseksi laajalla rintamalla.

SAILAB – MEDTECH FINLAND RY:N HALLITUSOHJELMATAVOITTEET 2023— 2027

Tiesitkö, että terveysteknologialla ei ole vastuuministeriötä? Tai että Suomessa ei tällä hetkellä ole strategiaa, joka edistäisi terveysteknologian ratkaisujen parempaa hyödyntämistä?

Terveydenhuollon käytössä on jo tällä hetkellä yli 500 000 terveysteknologian tuotetta. Niitä käytetään joka ikinen sekunti, jo ennen ihmisen syntymää. Terveysteknologiaratkaisujen oikea-aikaisella ja oikein kohdennetulla käytöllä saavutetaan merkittäviä hyötyjä esimerkiksi parantuneena työ- ja toimintakyknä ja hoito- ja hoivatyön kuormittavuutta purkamalla.

Sailab – MedTech Finland ry:n kaksi keskeisintä hallitusohjelmataavoitetta kaudelle 2023—2027 ovatkin seuraavat:

- STM on nimettävä terveysteknologian vastuu- ja koordinaatioministeriöksi
- Suomeen tarvitaan terveysteknologiasta strategia, joka ohjaa hyvinvointialueita hyödyntämään ratkaisuja entistä enemmän

STM terveysteknologian sääntelyn ja viranomaistoiminnan vastuu- ja koordinaatioministeriöksi

Terveysteknologiaa säännellään ja valvotaan kansallisesti ja kansainvälisesti. Tämä on hyvä asia, sillä terveysteknologian käyttötarkoitus on aina lääketieteellinen. Suomessa sääntely ja valvonta on ollut hajallaan. Tähän tarvitaan muutos.

Sääntely- ja valvontaviidakosta selkeyteen siirtyminen on myös terveydenhuollon ja potilaiden etu. Vastuuministeriön nimeäminen edistäisi merkittäväällä tavalla myös terveysalan kasvustrategian tavoitteiden saavuttamista.

STM:n ohjaama terveysteknologiasta strategia auttaa vastaamaan Suomen viheliäisiin haasteisiin

Hyvinvointialueet ovat merkittävien haasteiden edessä.

Terveysteknologian avulla voidaan vastata Suomen haasteisiin ja ongelmiin, kuten ikääntymiseen ja kestävyysvajeeseen. Se auttaa lisäämään työ- ja toimintakykyä, vähentää hoiva- ja hoitotyön kuormittavuutta, sujuvoittaa hoito- ja hoivapolkuja sekä edistää terveydenhuollon vihreään siirtymään.

Siksi Suomi tarvitsee strategian, jolla edistetään terveysteknologian hyödyntämistä. Strategian tarkoitus on nopeuttaa terveysteknologian ratkaisujen hyödyntämistä sosiaali- ja terveydenhuollossa valtakunnallisesti ja hyvinvointialueilla.

Kaikki Sailab – MedTech Finland ry:n hallitusohjelmatavoitteet kaudelle 2023—2027 löydät [täältä](#).

TERVEYSKAUPAT EDISTÄMÄSSÄ TERVEELLISIÄ ELÄMÄNTAPOJA JA LUOMASSA HYVINVOINTIA SUOMEEN - SUOMEN TERVEYSTUOTEKAUPPIAIDEN LIITON EDUSKUNTAVALITEEMAT

Suomen Terveystuotekauppiaiden Liitto on vuonna 1967 perustettu toimialajärjestö, jonka tavoite on kehittää terveystuotealan erikoiskaupan ja alan yrittäjien toimintaedellytyksiä. Suomen Terveystuotekauppiaiden Liiton vaaliteemoissa nostetaan esiin painopisteitä, jotka osaltaan tukevat suomalaista erikoiskauppaa, reilua kilpailua, vähentävät yritysten hallinnollista taakkaa ja luovat hyvinvointia Suomeen edistämällä terveellisiä elämäntapoja.

Tasapuolisten kilpailuolosuhteiden toteutuminen

Suomalainen terveyskauppa palvelee kuluttajia kivijalkamyymälässä ja verkossa. Kilpailuolosuhteet suomalaisen terveyskaupan ja ulkomaisen verkkokaupan välillä eivät tällä hetkellä ole tasapuolisia.

Tasapuolisten kilpailuolosuhteiden kehittämistä voidaan tehdä muun muassa valvontaresurssien riskiperusteisella ja tasapuolisella kohdentamisella. Ulkomaisen verkkokaupan valvonnassa on edelleen kehitettävää, jotta kuluttajaturvallisuus sekä yritysten tasapuolinen kilpailu voidaan varmistaa. Usean viranomaisen sekä elinkeinoelämän yhteistyössä toteuttama ns. omalla vastuulla - verkkokauppakampanja oli hyvä esimerkki yhteistyön voimasta ja valvonnan ristiperusteisesta kohdentamisesta. Vastaavia hankkeita tulee toteuttaa jatkossakin.

Byrokratian purku ja yrittäjien hallinnollisen taakan vähentäminen

Suomalaisten terveyskauppojen toimintaedellytyksiä voidaan tukea byrokratiaa ja kaupan esteitä purkamalla. Esimerkiksi Brexit on tuonut Britannian ravintolisiin maahantuoville yrityksille lisää hallinnollista taakkaa. Brexit toi esiin lääkeluettelon liitteen 2 (ns. rohdosliitteen) käytännön ongelmat lisäämällä turhaa byrokratiaa yrityksille ja työtaakkaa Tullille ja Fimealle. Yli 10 vuotta ongelmitta sisämarkkinoilla kaupan pidettyjä ravintolisiä on Brexitin jälkeen jäänyt jopa kuukausiksi tulliselvitykseen ja turhiin lääkeluokitteluihin, jos Britannian maahantuotava ravintolisiä sattuu sisältämään rohdosliitteessä mainittua kasvia. Brittituonnin sujuvoittaminen vaatii edelleen joustavuutta viranomaisilta ja ratkeaisi käytännössä kokonaan, jos toistuvasti kaupan esteeksi koettu kansallinen lääkeluettelon liite 2 (ns. rohdosliite) poistettaisiin käytöstä.

Tavaroiden vapaaseen liikkumiseen liittyvän hallinnollisen taakan vähentäminen tukisi myös Euroopan unionin sisämarkkinoiden toimintaa ja sitä tulee määrätietoisesti kehittää Suomen omilla päätöksillä. Euroopan unionissa laillisesti kaupan oleva ravintolisä tulee saada olla myynnissä myös suomalaisen terveystuotteen hyllyssä. Terveystuotteen myyjä ja myymälä on kattavan elintarvikevalvonnan piirissä. Jos kansallisen viranomaisvalvonnan vuoksi kuluttaja ei löydä tuotetta paikallisesta yrityksestä, ryhtyy kuluttaja yhä useammin ostamaan tuotteet ulkomaisista verkkokaupoista.

Lääkelainalaisten kasvipäristöjen valmistajien aseman parantaminen

Terveystuoteala on jo pitkään esittänyt oikeudenmukaisempaa verokohtelua alan lääkevalmistajille. Vapaassa myynnissä olevien lääkelainalaisten perinteisten kasviuutosten, homeopaattisten ja antroposofisten valmistajien nykyinen yleinen verokanta (24 %) tulisi muuttaa lääkevalmistajien 10 % verokantaan.

Lääkevalmistajilla tulisi olla sama verokohtelu ja myyntiluvallisten kasviuutosten myynti tulisi Suomessa vapauttaa, jotta kasviuutosten asema Suomessa menisi yleiseurooppalaiseen suuntaan. Tällä olisi myönteisiä vaikutuksia myös luonnontuotealaan Suomessa.

Terveyden edistäminen on moniammatillista yhteistyötä

Terveystuotealan tarkoituksena on edistää terveellisiä elämäntapoja ja näin tukea ihmisten fyysistä ja henkistä hyvinvointia. Terveystuotealan kehitystä tukevat globaalit terveystrendit ja poikkitieteellisyys. Terveystuotealan kotimainen ja kansainvälinen osaaminen yhdistää useita aloja, kuten kauppa, erikoiskauppa, elintarvikeala, luonnontuoteala, biokemia, farmasia, kansanterveystiede, ravitsemustiede ja lääketiede sekä täydentävät hoitomuodot.

Suomen Terveystuotekauppiain Liitto pitää tärkeänä, että terveydenhuoltoa ja kansanterveystyötä kehitetään kohti moniammatillista yhteistyötä. Yksi tärkeä edistysaskel tässä olisi tehdä täydentävien hoitojen nykytilanteesta toimialaselvitys ja kartoittaa näiden suosittujen hoitojen käyttöä Suomessa.